

A kezdetektől a Honfoglalás koráig

Babót és közvetlen környéke igen gazdag régészeti leletekben. A csiszolatlan kőkorszakból ugyan nem leltek itt maradványokat, mert ezen a vidéken nincsenek lakásra alkalmas barlangok, de annál bőségebb a csiszolt kőkorszak anyaga. Sőt, föltételezhetjük azt is, hogy ez időben már telepekben élt itt az ember, így Hövej határában a Cseresznyés-dombon és Babót közelében. Mindkét helyen jelentős anyag került elő: tűzkőmag, fenőkő, kőbalta, kővéső, kőbuzogány, őrlőkő, edény stb. Mindezekről Bella Lajos régésztől tudunk meg legtöbbet, aki Dr. Fröchlich Róberttel 1893-ban járta be a környéket, és végzett itt ásatásokat. Központi kutatási területe a Rába erdő, a Feketevár és környéke volt. Innen járták be Babót határát. A Feketevártól keleti irányba kb. 1 km-re esik a Faluhely nevű tag, ahol Varga József földjéből 1886-ban a megye kavicsot vételezett. Ez alkalommal több neolitikus edényt találtak, valamint szénmaradványokra is leltek. Innen indulva egy tagúton északra a falu felé a temető széléig számtalan neolitikus edénytöredéket gyűjtöttek.

Ordód-Babót keleti házsorainak gazdag lelőhelyein igen értékes leleteket találtak. Ezek "babóti leletek" néven kerültek be a régészeti kiadványokba, hiszen egy kincsesbánya tárult fel a kutatók előtt. Hogy mi mindent találtak itt, álljon itt a kutatási naplóból vett ismertetés:

"E terület valóságos kincsesbányája a régésznek. Egymás fölött, egymás mellett sűrűen leli itt a hallstatti La-Tene ízlésű és római kori emlékeket. Meglepő az edények sokasága és sokfélesége, alakjuk, de készítésük módjának finomsága is. Fönntartásuk is oly kitűnő, hogy a babóti asszonyok tejesköcsögül, meszes fazékul használják. Az edények formái Magyarország különböző vidékeiről ismeretesek. Itt csak egy magas nyakú öblös korsót mutatunk be, amely hasonlít a Sopron melletti Bécsi dombon talált korsóhoz. A babóti korsó vagy babóti edény, gömb kenyér vagy domború csutora alakra hasonlít, melynek közepéből kiemelkedik a karcsú, hengeres nyak.

Magassága 24 cm, ebből a nyaka 12,5 cm. A derék legnagyobb átmérője 24 cm. Feneke alján kidudorodó karima, fent körül az így alakult kör átmérője 12,5 cm. Az edény fenekén a latenei edényeken szokásos kör alakú horpadás van, amelynek szélén az edény áll, átmérője 5,5 cm. A derék felső felületét két párhuzamos körvonal díszíti. Két körvonal jelöli a derék és nyak közötti tagoltságot is. A korsó szája kifelé hajlik olyképpen, hogy a legszélső vonala egybeesik a nyak tövének karimájával, ilyen formán a nyak szép, tökéletes, szimmetrikus alakot mutat" (Bella 1894, 302-303).

Az agyagedények mellett nagyon sok, változatos formát mutató fémtárgyat is találtak. Ezek vasból és bronzból valók. Előkerültek kardok, lándzsák, medvevágó kések, ollók bronz ékszerek, karperecek, lábkötők.

A környéken a település folyamatosságát bizonyítják a rézkorba átnyúló badeni kultúra emlékei (edények), ezeket Babóton és Osliban hozták felszínre. A rézkor dokumentumai azonban hiányoznak.

A bronzkor elejének az ún. gátai kultúrának az emlékei is ritkák még. A bronzkor közepéről tumulusokat (halomsírokat) ismerünk. A késő bronz és korai vaskorszakból urnák maradtak fenn. Az illíreket Kr.e. 350 körül a kelták igázták le. Az e korból fennmaradt emlékek nagy része vas és bronz használati és hadászati eszközök, de sok közöttük a díszítő ékszer, pénz.

A kelták itteni uralmának a rómaiak vetettek véget. Kapuvár határában római régiségek kerültek elő. A település határát két út is átszelte. Ezek közül egyik délről, a babóti erdőn keresztül vezetett, északra a Hanságon keresztül Carnuntum (Ausztria) felé. A római régiségekből - terra sigillata (égetett vörös agyagtál) üveg, karperec, korszók stb. - arra lehet következtetni, hogy itt római település létezett.

A rómaiak uralmát követő hun kor emlékei a mai napig nem kerültek elő. Ennek ellenére feltételezhető, hogy a környék fejedelmi központ lehetett.

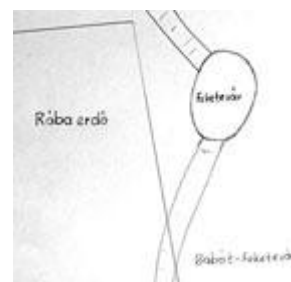
Az avarok 568. évi megjelenése után - a leletek tanúsága szerint - benépesült ez a táj. Babóton avar sírokat tártak fel.

A Honfoglalástól a török időkig

A honfoglaló magyarok itt a nyugati végeken alakították ki a védelmi gyepűrendszerüket. Tehát ez a terület is magyarok által lakott terület volt. Babót nevét számos forrás említi már a Szent István király halálát követő háborús korszak idejében. Idézet a Képes Krónikából: „...a császár (III. Henrik) a magyarok bujtogatásától felbátorodva noricumai (bajor harcosok) és cseh seregekkel, továbbá udvari embereinek csapatával az osztrák örgrófságba ment, ám titkolta, hogy Hungaria ellen vonul és azt színlelte, hogy Abától megegyezést akar kicsikarni.... Gyors menetben a magyar határra támadt és Soproniumnál (Sopronnál) benyomult, amikor azonban Bobuthnál (a mai Babótnál) át akart kelni a Rabchán, nem tudott, mivel a Rabcha folyó áradása a nagyon sűrű bozót és a bugyogó mocsarak miatt áthatolhatatlan volt.”

Ennek a védelmi vonalnak része volt a Feketevár nevű erődítmény, amelynek maradványait a 19. században találták meg. A feltáró ásatások eredményei alapján tudjuk, hogy ez a vár egyidős a honfoglalással, illetve az azt követő évtizedekkel. A vár a Rába erdő északi sarkától kb. 120 m-re, délre az erdő keleti részén, Babót határában az ún. Feketevár-dűlőben fekszik.

Az építmény nyomát először Kiss Márton bíró írta le 1864 áprilisában. 1893-ban Bella Lajos és Fröhlich Róbert járták be. Az ő leírásaikból tudhatjuk meg, mely szerint Babót-Ordód határa tölgyerdő, alja marhalegelő, makkoltatás folyik és van benne szántó föld is, ami nagyon kavicsos. Itt találtak egy kutat, amelyet újjal váltottak fel, és ezt a helyet Feketevárnak is nevezik. Itt állott a Feketevár, melynek helye a dombosabb fekvésből is kivehető. Egy sánc alakú földhányás is látható, amelyet egyrészt befelé az erdőbe, délkeleti irányba, másrészt pedig észak-nyugati irányba, a Kis-Rába felé, egészen a Földvár nevű dűlőig, tehát a Hanság széléig nyomot követhetünk. Mivel e helyen római kori téglákat és cserepeket is találtak, az említett földsáncot római útnak is nézték.

A 20. században is folyt a vár kutatása. Nováki Gyula 1952-ben és 1958-ban járt itt. 1965-ben dr. Faragó Sándor a kapuvári Rábaközi Múzeum igazgatója végzett ásatásokat a területen. Az ő munkája révén kaphatunk képet a vár formájáról, elhelyezkedéséről. Az ásatás során egy 4 x 4 m-es szelvényt az északi, a déli szélén pedig egy-egy 1 x 4 m-es kutatóárkot ásatott, amelyben megtalálta a vár 1,8-2 m széles, téglából épített, kör alakú falát. A domb közepén kiásott szelvényben, illetve annak keleti részében egy 50 cm mély

árkot tárt fel, amelynek lapos alja 50 cm széles volt, felül azonban 1-1,5 m szélesre tágult. A feltáró munka alapján megállapította, hogy a Feketevár egy kb. 2 m vastag téglafallal kerített, kb. 51 x 44 méteres, ovális alakú vár lehetett, amelynek közepén egy épület – valószínűleg torony – állt (Kiss 1995, 160).

A nyugati gyepűvonal mentén végzett ásatások eredménye megerősíteni látszik azt a tényt, hogy a Feketevár a Rába-menti védelmi vonalnak a része volt. Ez a védelmi mű a Vasvár–Ikervár–Sárvár–Feketevár–

Kapuvár–Földvár vonal részét képezte, amelynek őrzése főleg a 10. században idetelepített besenyő népcsoport feladata volt (Belitzky 1938, 257).

1217-ben II. András király a falut a johannitáknak ajándékozta a „Sopron kapujánál” teljesített szolgálatukért.

1270-ben V. István király a Sopron megyei íjászokat, lövészeket Babóton főlzabadította, hogy birtokaik használata fejében az „ország szélén” őrszolgálatot teljesítsenek.

1272-ben Moys nádor és soproni főispán Babóton állított ki oklevelet.

Kun László király 1274-ben Ottokár cseh király ellen készülve Kapu várát vizsgálta meg, s ez alkalommal Babóton kelt oklevelében Korpádi István fiának birtokot adományozott.

A falu 1387-ig királyi várbirtok volt, ekkor Zsigmond király – Ordóddal együtt – a Kanizsayaknak adományozta.

1536-ban a Nádasdyak birtokába jut, akiktől viszont 1671-ben a kincstár kobozza el, s 1681-ben az Esterházyak kezére juttatja.

Babót földművelő település a 16. században három részből, úgy-mint Babót, Ordód és Hidász falukból állt. Hidász, amelynek határa fölnyúlt a Hanság kiismerhetetlen ingoványaiba, némi halászfalu jelleget is nyert. Ordód a 16. század folyamán katonatelep, lakói darabontok voltak Kapuvárott, s a vár őrizetét látták el. Babóton viszont a puskaapor készítéséhez szükséges salétromot állították elő.

1594-ben Babótot, Ordódot és Hidászt elpusztította a török.

A török időktől a XX. századig

1594-ben Babótot, Ordódot és Hidászt elpusztította a török. Hidász később csak lakott major lett, faluként később már csak Ordód-Babót szerepel (így együtt 1903-ig, ezután Babót). A pusztítás nyomán 1597-ben még egyetlen lélek sincsen Babóton. 1608-ban végre kezdtek visszatelepülni a régi lakók, s egymás után foglalták el korábbi telkeiket. Ezen újratelepítés kapcsán egy Újbabót nevű falurész is alakult, ezt a Somogy megyei Varjaskérről való rációk szállták meg egy időre. Ők a Bethlen-féle háború idején elhagyták telkeiket, az új falurész menekültek tanyája lett, mígnem a háború befejeztével véglegesen lakatlanná vált.

A 17. század közepén a lakosságszám tekintetében erős fejlődésnek indult a falu, ezt a kuruc háborúk kora némiképpen visszavetette. 1711 után ismét meggyorsult a fejlődés (I–II. melléklet). A 18-19. század aztán meghozta a kiváló talajjal és telkes gazdaközösséggel rendelkező faluban a teljes fejlődést.

A babótiak nemcsak a jó minőségű talajnak köszönhetik a gyors fejlődést, hanem annak a körülménynek is, hogy az uraság nem állított akadályt a határban való terjeszkedésnek az újabb parasztegyszisztenciák létesítéséhez. A birtokmegosztást az úrbéri korszak viszonyaihoz képest kedvezőnek lehet mondani: 1828-ban 6/8-as telek 51; 3/8-os telek 21; 2/8-os telek 5; 1/8-os telek 14 volt.

A 16. században megalakult az urasági major. 1587-ben 35 hold vetése volt a babóti majornak. 1594-ben ez tönkrement. Az újjáépítés után újból megindult a majorüzem, amelynek túlzott robotterheit 1752-ben panaszként említik fel a községi jobbágyok. A paraszt- és irtásföldeken kívül a juhtenyésztés és a dohánytermesztés biztosította a lakosság megélhetését. 1752-ben 302, 1778-ban 637, 1828-ban 825 darabból álló juhnyája volt a jobbágyságnak. Nagyszerűen kihasználták a gyapjúkonjunktúra adta lehetőséget. A dohánytermelés már a 18. században jelentős. Előbb a kertekben, majd a külső határrészekben és a tavaszi vetésre szánt földterületen termesztik (Vályi 1799, 714; Soós 1941, 102).

Az összeírások adatai alapján meggyőződhetünk arról, hogy a község tele van nagy múltú nevekkel: Farkas, Karikás, Szabó, Molnár, Varga nevű családokkal 1518-ban; Szántó, Tóth, Szerencse, Garab, Szakál nevűekkel 1584-ben; Takács, Német, Györök, Horváth, Pintér, Jakab családokkal 1677-ben; Czeczeli, Simon, Balka, Fücsök nevekkel 1728-ban találkozhatunk (Soós 1941, 100–102).

1830-31-ben kolerajárvány pusztított a környéken, amely sok halálos áldozatot szedett a faluban is.

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharcban a babóciak is részt vettek. (1849. május 6. kapuvári csata) Álljon itt a honvédek neve, akik e nemes küzdelemben harcoltak: Horváth Márton, Horváth György, Kovács Péter és Gergely, Kalmár János, Kalmár István, Heiner Márton, Molnár János, Molnár József, Molnár Péter, Markó György, Pintér József, Pintér Márton, Pakrócz Mihály, Simon István, Sipőcz Lajos, Sipőcz András, Szabó Mihály, Varga Sebestyén, Varga János– ő Komáromban harcolt. A szabadságharcban résztvevőket, szimpatizánsokat a császáriak üldözték. Sokan a környék erdőségeiben bujdosnak, s találtak menedéket.

A XX. századtól napjainkig

A 20. század sorsfordító történelmi eseményei nem nagyon forgatták fel a falu életét. Az 1900-as évek elején többen kivándoroltak az Egyesült Államokba, Kanadába. Késői leszármazottjaik jelenleg keresik ősük szülőhelyét.

A 20. század két világhégeése komoly véráldozatot követelt a falutól. Az I. világháborúban 54 fő halt hősi halált.

A II. világháború idején a szovjet csapatok 1945. március 29-én szállták meg a falut. A súlyosabb harci események elkerültek ugyan Babótot, de a frontokon 48-an lelték halálukat. Az elesettek nevét csakúgy, mint az I. világháborúban meghaltakét, a temetőkaporna falán található emléktábla őrzi.

1950-ben, mint ahogy országszerte történt, megalakult a „Keleti Fény” Termelőszövetkezet.

Az 1956-os eseményeket csendes forradalomként élte át a falu.

1959-ben alakult meg az Egyetértés Termelőszövetkezet. A község viszonylagos jólétét a háztáji gazdálkodás, az állattartás, kertészkedés biztosította. Virágzó volt az ún. bolgárkertészet.

Az 1960-as évek óta átalakult a falu képe, korszerű lakások épültek, komfortos, összkomfortos fokozatban. Új utcák alakultak ki. Az úthálózat korszerűsödött. Kiépült a Crossbar telefonhálózat, központi víz- és szennyvízhálózat, valamint a vezetékes gázellátás is megvalósult. A korábban vizes, mocsaras területek feltöltése és hasznosítása folyamatban van. A faluban általános iskola és óvoda biztosítja a gyermekek gondozását, oktatását. A lakossági ellátást egy ABC, kisebb boltok és vendéglők biztosítják. Megépült egy új szakorvosi rendelő. A körzeti orvos Szárföldről jár át a faluba – hetente kétszer tart rendelést. A község kulturális és sportéletét a könyvtár, kultúrház, sportpálya biztosítja. A közeli bányató a horgászok kedvelt horgászhelye. A bányató biztosítja a pár éve működő hajómodellező klub gyakorló és versenyzési lehetőségét.

A falu életét nyolctagú önkormányzati testület irányítja. A falu vezetése hűen ápolja a község múltjának emlékeit. Ezt bizonyítja, hogy a millennium tiszteletére kettős keresztet állított a „Királyfá”-nál, amely a falu egyik látványossága. A település határában – a Faluhelyi dűlőben megtalált egykori temető közelében – az itt eltemetettek tiszteletére emlékkeresztet állítottak. A temetőben emléktáblát helyeztek el az I. és a II. világháborúban hősi halált halt babótiak emlékére.